अत्र तदीयपदात्पूर्वं गङ्गामित्यस्य पाठो युक्तः । एवम्—

'हितान्न[1] यः संशृणुते स किंप्रभुः ॥'

अत्र संशृणुत इत्यतः पूर्वं नञः स्थितिरुचिता ।

अत्र च पदमात्रस्यास्थाने निवेशेऽपि सर्वमेव वाक्यं विवक्षितार्थप्रत्यायने मन्थरमिति वाक्यदोषता । एवमन्यत्रापि । इह केऽप्याहुः—'पदशब्देन वाचकमेव[1] प्रायो निगद्यते, न च नञो वाचकता, निर्विवादात्स्वातन्त्र्येणार्थबोधनविरहात्' इति । यथा—'द्वयं गतम्—' (४०७ पृ.) इत्यादौ त्वमित्यनन्तरं चकारानुपादानादक्रमता तथात्रापीति ।

अस्थानस्थसमासता यथा—

'अद्यापि स्तनशैलदुर्गविषमे सीमन्तिनीनां हृदि
स्थातुं वाञ्छति मान एष धिगिति क्रोधादिवालोहितः ।
प्रोद्यद्दूरतरप्रसारितकरः कर्षत्यसौ तत्क्षणा-
त्फुल्लत्कैरवकोषनिःसरदलिश्रेणीकृपाणं शशी ॥'

अत्र कोपिन उक्तौ समासो न कृतः, कवेरुक्तौ कृतः ।

तादि, हस्तिषु बृंहितादि । एवमन्यदपि बोद्धव्यम् ॥ **तदीये** गङ्गासंबन्धिनि ॥ ननु पदमात्रस्यास्थानस्थितिः पददोष एव, कथमस्य वाक्यदोषत्वमत आह—**अत्र पदमात्रस्येति** । सर्वा औडुम्बरी ताम्रप्रतिमा[2] वेष्टयितव्येतिवत् सर्वपदमत्रावयवसमुदायपरम् । **मन्थरं** विलम्बसहम् ॥ **स्वातन्त्र्येण** पदान्तरसमभिव्याहारविरहेण (तद्रसगुण[3]) **विरहादिति** । इतिशब्दो हेतौ । तद्रसगुणव्यञ्जकस्य[4] समासस्य तद्रसाव्यञ्जकस्थानपातोऽस्थानस्थसमासत्वम् ॥ **अद्यापीति** । संध्याकाले स्फुटतः कैरवकोरकान्निःसरतामलीनां श्रेणीरूपं कृपाणं शशी कर्षति । कोषपदश्लेषात् कुड्मलस्य खड्गपिधानत्वं व्यङ्ग्यम् । कीदृशः । दूरे प्रसारितः करो रश्मिरेव करो हस्तो यस्य सः । किमर्थं कृपाणकर्षणमित्यत्राह—**अद्यापीति** । ममोदयकालेऽपीत्यर्थः । अन्यदा त्विदमाश्रित्य तिष्ठतु, ममोदये सत्यपि स्थातुं वाञ्छति, तन्मां धिगिति क्रोधादिवालोहितः । **कोपिन** उत्प्रेक्षितक्रोधस्य शशिनो दीर्घसमासो हि रौद्ररसव्यञ्जकस्तद्वर्णनस्थानं क्रुद्धस्योक्तिर्न तु कवेरुक्तिरिति भावः ॥ अत्र

---

1. हितादिति । 'स किं सखा साधु न शास्ति योऽधिपं हितान्न यः संशृणुते स किंप्रभुः । सदानुकूलेषु हि कुर्वते रतिं नृपेष्वमात्येषु च सर्वसंपदः ॥' इति समस्तम् ॥

---

1. 'वाचक एव प्रयोगः' घ. २. 'ताम्रप्रतिमा' इति पुस्तकान्तरे नास्ति. ३. 'तद्रसगुण' इति पुस्तकान्तरे नास्ति. ४. 'अत्र स्वगुण–' इति पुस्तकान्तरे पाठः.